

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยา ของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ

Approaches to the Legal Counseling Potential Development Based on Buddhist Psychology of Lawyers

ณัชพิมพ์ แสงเดือนกุลชาติ¹, พุทธชาติ แผนสมบุญ² และ วิชชดา ฐิติโชติรัตน³
Nutchapim Saengdueankunchada¹,
Phutthachat Pheansomboon² and
Witchuda Titichoatrattana³
(kapadhoc554@gmail.com and saha70@gmail.com)

Received: September 04, 2025
Revised: October 22, 2025
Accepted: October 26, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดทฤษฎี และ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ และ 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ วิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน และการสนทนากลุ่มย่อยผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และการวิเคราะห์เชิงตรรกะ (Logical Matrix Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหา มี 4 ประการ คือ 1) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เน้นความรู้กว้างแต่ไม่ลึก 2) ทักษะการสื่อสาร ขาดการฟังเชิงลึกและความเข้าใจจิตใจลูกค้า 3) การแสวงหาผลประโยชน์ เน้นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าความยุติธรรม 4) คุณลักษณะส่วนบุคคล ต้องมีความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและเมตตาสอดคล้องกับกัลยาณมิตรธรรม 7

¹ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย M.A. (Buddhist Psychology), Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

^{2,3} ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

และคุณธรรมด้านความเข้าอกเข้าใจ (Empathy) 2. ผลการศึกษาระดับองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรม อิทธิบาท 4 และกัลยาณมิตรธรรม 7 เข้ากับทฤษฎีทางจิตวิทยา ได้แก่ Competency Theory ของ McClelland และ Person-Centered Counseling ของ Rogers เพื่อสร้างรากฐานด้านคุณธรรม แรงจูงใจและทักษะเชิงจิตวิทยา ความละเอียดอ่อนต่อจิตใจลูกความ และ 3. รูปแบบที่พัฒนา "NP's Buddhist-Psychological Ethical Counseling Model for Lawyers" ประกอบด้วยความรู้และทักษะ 7 ประการ 20 ตัวแปร บูรณาการพุทธจิตวิทยา จิตวิทยาและกฎหมาย มีความเหมาะสม ครอบคลุม นำไปใช้ได้จริง ยกย่องคุณภาพการให้คำปรึกษาสร้างความไว้วางใจและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและสังคม

คำสำคัญ : รูปแบบ, การพัฒนา, พุทธจิตวิทยา, ทนายความ

Abstract

This research aimed to 1. examine the problems, theoretical concepts, and Buddhist doctrines related to the development of legal counseling potential among lawyers, 2. study the components of counseling potential development based on Buddhist psychology among legal professionals, and 3. propose a model for developing legal counseling potential grounded in Buddhist psychology. The study employed a qualitative research design, collecting data from document analysis, in-depth interviews with 17 experts, and focus group discussions with 12 specialists. Qualitative data were analyzed using content analysis, triangulation technique for validity checking, and logical matrix analysis.

The findings revealed that: 1. there are four major issues in legal counseling practice: (a) specialization focusing on broad rather than deep knowledge, (b) communication skills lacking deep listening and empathetic understanding toward clients, (c) pursuit of self-interest over justice, and (d) personal characteristics requiring honesty, responsibility, and compassion in alignment with the Seven Virtues of a Good Friend (Kalyāṇamitta Dhamma) and the virtue of empathy. 2. The study identified that integrating key Buddhist doctrines—Four Paths to Success (Iddhipāda 4) and Kalyāṇamitta

Dhamma 7—with psychological theories such as McClelland’s Competency Theory and Rogers’ Person-Centered Counseling helps establish a foundation of morality, motivation, and psychological skills that enhance sensitivity to clients’ mental states. 3. The proposed model, titled “NP’s Buddhist-Psychological Ethical Counseling Model for Lawyers,” consists of seven domains and twenty variables integrating Buddhist psychology, psychology, and law. The model was found to be appropriate, comprehensive, and practical for enhancing the quality of legal counseling, fostering trust, and strengthening professional and social responsibility.

Keywords: Model, Development, Buddhist Psychology, Lawyers

บทนำ

จากสถิติช่วงปี 2564-2566 พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดีที่เข้าสู่ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีการับไว้พิจารณามีมากถึง 2,029,245 คดี (สำนักแผนงานและงบประมาณ, 2568) ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความมีบทบาทในการให้คำปรึกษาและการแก้ไขข้อพิพาท การให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพโดยทนายความ ช่วยให้ผู้ที่มิปัญหาทางกฎหมายมีความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นและสามารถเลือกทางออกที่เหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดคดีในศาล (วรรณพร เกียรติไทย, 2567)

การจัดการปัญหาข้อพิพาทต่าง ๆ จะต้องอาศัยเครื่องมือในการจัดการปัญหาข้อพิพาทเพื่อระงับหรือยุติปัญหาข้อพิพาทด้วยความยุติธรรมนักสันติวิธีได้คิดค้นหาเครื่องมือเพื่อใช้ในการจัดการปัญหาข้อพิพาทโดยสันติวิธี ประกอบด้วย การเจรจา (Negotiation) การไต่สวน (Inquiry) การสร้างความสมานฉันท์โดยการประนีประนอม (Reconciliation) การประนีประนอม (Compromising) เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการปัญหาข้อพิพาทต่าง ๆ ได้ โดยใช้ให้เหมาะสมกับบริบทปัญหาข้อพิพาทนั้น ๆ เมื่อมีเครื่องมือในการจัดการปัญหาข้อพิพาทที่ดีอยู่แล้ว จำเป็นอย่างยิ่งผู้ใช้เครื่องมือจะต้องมีคุณสมบัติหรือมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการใช้เครื่องมือเหล่านั้นด้วย ซึ่งเรียกบุคคลผู้ใช้เครื่องมือเหล่านั้นว่า คนกลาง (พระมหาทรรษา ธมฺมหาโส, 2554) ทฤษฎีการให้คำปรึกษารายบุคคล มีจุดมุ่งหมายว่า ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นซึ่งจะนำไปสู่การค้นพบตนเอง เข้าใจและยอมรับตนเอง พร้อมทั้งหาแนวทางที่จะพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ตรงกับความจริง ผู้รับคำปรึกษาจะเข้าใจตนเองว่า อะไรคืออุปสรรค

ของความสำเร็จ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาจะได้ก้าวไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์เปิดกว้างและมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้องค์การสามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ในการพัฒนาผู้มีความสามารถสูง (developing talent) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความสามารถทำเต็มที่ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สุธินี ฤกษ์ขำ, 2564)

ประโยชน์และคุณค่าของการให้คำปรึกษารายบุคคล 1) ผู้รับคำปรึกษาได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาเฉพาะของเขาจากผู้ให้คำปรึกษาโดยตรง ซึ่งต้องมีรายละเอียดครอบคลุมและรอบคอบอย่างเพียงพอ 2) ผู้รับคำปรึกษาเป็นจุดสนใจของผู้รับคำปรึกษาแต่เพียงผู้เดียว ในการให้คำปรึกษาแต่ละครั้งเขาจึงเป็นผู้ที่ควรได้รับประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ 3) ผู้รับคำปรึกษากล้าที่จะเปิดเผยตนเองอย่างอิสระกับผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้การวินิจฉัยปัญหาและหาแนวทางแก้ไขได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วขึ้น 4) ผู้รับคำปรึกษาไม่ต้องกังวลถึงความคิดเห็นและความรู้สึกหรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นนอกจากของผู้ให้คำปรึกษาเพียงผู้เดียวระหว่างการให้คำปรึกษา 5) ผู้รับคำปรึกษาไม่ต้องกังวลถึงความไม่พร้อมทางด้านทักษะเพราะเขาจะมีความสัมพันธ์เฉพาะกับผู้ให้คำปรึกษาแต่เพียงผู้เดียวในระหว่างการให้คำปรึกษา ดังนั้น จะเห็นได้ว่า “การให้คำปรึกษา” ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษาเป็นการส่วนตัวแก่บุคคลเฉพาะราย เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองเข้าใจสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น วิธีการจัดการปัญหาข้อพิพาทเพื่อลดจำนวนคดีที่เข้าสู่ศาล มีหลักการและแนวคิดที่เป็นระบบดีอยู่แล้วนั้น ย่อมต้องนำมาพัฒนาควบคู่กับผู้ให้คำปรึกษาต้องมีคุณสมบัติหรือมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการนำหลักการและแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในทางปฏิบัติ ดังนั้น หากส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ย่อมทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ส่งผลดีต่อตัวของทนายความและลูกความลดปัญหาการเพิ่มของจำนวนคดีเข้าสู่ศาลขั้นต้นได้ (กรรณาภรณ์ ดวงแจ่มกาญจน์, 2541)

ทนายความเป็นผู้นำและตัวอย่างที่ดีของสังคม เป็นบุคคลที่สังคมยกย่องเลื่อมใส ทนายจึงต้องเป็นคนที่บริสุทธิ์ด้วยกาย วาจา ใจ เป็นทนายความที่ดีอยู่ทุกขณะ ทุกหนทุกแห่ง ทนายความช่วยกันกระทำความดีให้ผู้คนได้เห็น เป็นเยี่ยงอย่าง เป็นต้นแบบที่ดีทำให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธาและถือปฏิบัติตามด้วยความรัก ทนายความเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ย่อมจะมีคุณอนันต์แก่ลูกความ สังคม องค์กรและประเทศชาติ ตามความในข้อบังคับมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 18)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของรูปแบบการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ประกอบอาชีพทนายความ หัวใจคนทำงานให้มีความสุขภายในตนเอง สามารถปรับตัวได้มีความพร้อมในการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายเพื่อแก้ไขข้อพิพาท ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวทางพุทธจิตวิทยา โดยได้นำหลักพุทธธรรม อธิปไตย 4 เป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ เป็นเครื่องประกอบในการบำเพ็ญเพียรในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นหนทางแห่งการแสวงหาความจริงแห่งชีวิต จัดลงในหลักโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย คำว่า มรรคาวนา ได้แก่ สติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อธิปไตย 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8” หลักธรรมที่ได้กล่าวมานี้ มีหลักอธิปไตย 4 ด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ เนื่องจากอธิปไตยเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพจนทำให้งานประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความรักในทนายความผดุงความยุติธรรม 2) วิริยะ ความเพียรในการทำงานเสมอ 3) จิตตะ ความมีใจจดจ่อในการเตรียมการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่องโดยใช้จิตเป็นสมาธิ 4) วิมังสา (วิ.มหา. (ไทย) 1/199/185.)

สำหรับหลักจิตวิทยาที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ ประกอบด้วย ทฤษฎีภูเขาน้ำแข็งแห่งสมรรถนะ 5 ส่วน ของ David C. McClelland (1974) ประกอบด้วย 1) Skills คือ สิ่งที่คุณคลกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ 2) Knowledge คือ ความรู้เฉพาะด้านของคุณ 3) Self-concept คือ ทศนคติ ค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่คุณเชื่อว่าตัวเองเป็น 4) Trait คือ บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลผู้นั้น และ 5) Motive คือ แรงจูงใจหรือแรงขับภายใน การพัฒนาศักยภาพสมรรถนะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรม เมื่อมีเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือในการทำงาน ศักยภาพช่วยให้แต่ละคนส่งผลต่อความสามารถต่าง ๆ ในการจัดการสถานการณ์เหล่านั้น หากมีการผลักดันให้เกิดการฝึกฝน และพัฒนาสมรรถนะก็จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และสร้างเสริมทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและการทำงานโดยการพัฒนาสมรรถนะในแต่ละด้าน จะสนับสนุนให้เกิดความรู้พื้นฐานในสิ่งที่จำเป็น ไม่ว่าจะ เป็นความรู้ทางวิชาการ หรือความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต รวมไปถึงพัฒนาความเชี่ยวชาญในการแสดงออกทางด้านต่าง ๆ ด้วย พฤติกรรมเหล่านี้ช่วยในการดำเนินชีวิตและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนแนวคิดทฤษฎีการยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง หรือการให้คำปรึกษาโดยยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Client-centered Counseling) โดย Carl R. Rogers (1967) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่า เป็นคนดี น่าเชื่อถือมีการรับรู้จากตนเองและสิ่งแวดล้อมตามประสบการณ์ของตนเองสามารถเลือกทางชีวิตของตน พัฒนาค้นเองได้ภายใต้สภาพการณ์ที่เหมาะสม ในขณะเดียวกัน

มนุษย์ต้องการความรักความเอาใจใส่ ความจริงใจ การให้เกียรติ ยอมรับซึ่งกันและกัน และ Carl R. Rogers กล่าวอีกว่า การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อ การให้คำปรึกษาแบบไม่ชี้นำต่างไปจากรูปแบบการให้คำปรึกษาแบบดั้งเดิม และต่างจากการให้คำปรึกษาแบบจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) และการให้คำปรึกษารูปแบบอื่น ๆ เพราะ Carl R. Rogers เชื่อว่า การให้คำปรึกษาควรให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการให้คำปรึกษาซึ่งสร้างขึ้นจากสัมพันธ์ระหว่างผู้รับคำปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษา เป้าหมายหลักของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง คือ การเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) และการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญ เนื่องจากยังไม่ปรากฏการศึกษาใดที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาในกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนายความโดยเฉพาะ ผู้วิจัยจึงมุ่งสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยา เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสมต่อการให้คำปรึกษา อันจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ความผูกพันในงาน ความพึงพอใจในการประกอบวิชาชีพ และความสุขในการให้คำปรึกษาด้วยจิตที่เป็นกุศล ซึ่งจะนำไปสู่การถ่ายทอดคุณค่า ความดีและความสุขต่อผู้รับคำปรึกษา ตลอดจนส่งเสริมการดำรงอยู่ในวิชาชีพอย่างยั่งยืน เป็นแนวทางเชิงบูรณาการในการพัฒนาความเข้าใจเป็น “ผู้พิทักษ์ความยุติธรรมที่มีเมตตาและปัญญา” ส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการประกอบวิชาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพนายความและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพนายความ
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพนายความ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ศึกษาพระไตรปิฎก อรรถกถา งานวิจัย ตำราและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คือ การศึกษาของคัมภีร์ประกอบ การพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ได้แบ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ด้านพระพุทธศาสนา 6 รูป ด้านจิตวิทยาหรือพุทธจิตวิทยา 6 คน และด้านทนายความ 5 คน รวมทั้งหมด 17 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน แบบคำถามสนทนากลุ่มจำนวน 5 ข้อ จัดทำจากผลสังเคราะห์การวิจัยเอกสาร (ขั้นตอนที่ 1) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (ขั้นตอนที่ 2) เพื่อสนทนาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ทั้งฉบับได้ 1.00 อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ด้วยวิธีการยีนยัน 3 เส้าเพื่อร่างแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วย Content Analysis และยีนยันความเที่ยงตรงด้วย Triangulation Technic

ขั้นตอนที่ 3 สนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ด้านพระพุทธศาสนา 4 รูป ด้านจิตวิทยาหรือพุทธจิตวิทยา 4 คน และด้านทนายความ 4 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สังเคราะห์ข้อมูลด้วย Logical Matrix Analysis วิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า วิเคราะห์กระบวนการ วิเคราะห์ผลผลิต สังเคราะห์เป็นเมทริกซ์ เพื่อจัดทำรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายฉบับสมบูรณ์

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ในการทำวิจัยผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยเสนอโครงการเพื่อรับการพิจารณาการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หนังสือที่ ว.518/2568 ได้รับการอนุมัติ วันที่ 15 สิงหาคม 2568

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ” มุ่งเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธ ศาสนา (Buddhist Doctrines) แนวคิดทางจิตวิทยา (Psychological Theories) และหลักกฎหมาย (Legal Principles) รวมทั้ง แนวคิดหลักในการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความเพื่อพัฒนารูปแบบฯ ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพปัญหาของการให้คำปรึกษาทนายความไทย 4 ประเด็นหลัก คือ 1) ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทนายความถูกคาดหวังให้รู้กฎหมายทุกสาขา จึงมีความรู้กว้างแต่ไม่ลึก ต่างจากต่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 2) ทักษะการสื่อสารและจิตวิทยายังไม่เพียงพอ โดยมากให้คำปรึกษาเชิงกฎหมายเท่านั้น ไม่สามารถเป็นผู้ฟังที่ดีหรือเข้าใจจิตใจผู้รับคำปรึกษาได้ลึกซึ้ง 3) การแสวงหาผลประโยชน์ มีภาพลักษณ์การมุ่งเน้นประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการมอบความยุติธรรม ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในวิชาชีพ 4) คุณลักษณะทนายความที่ดี ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต บุคลิกภาพที่เหมาะสม ทักษะจิตวิทยา การสื่อสารและความรับผิดชอบต่อลูกค้า ความซื่อสัตย์สุจริต

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาพบว่า มีแกนหลัก 3 ด้าน 1) หลักพุทธธรรม ได้แก่ อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และกัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งช่วยพัฒนาคุณลักษณะภายใน เช่น แรงจูงใจ ความเพียร ความตั้งใจ และความเป็นมิตรที่จริงใจ 2) ทฤษฎีทางจิตวิทยา ได้แก่ แนวคิดสมรรถนะของ McClelland (Iceberg Model) และทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางของ Rogers ที่เน้นสัมพันธภาพ ความจริงใจ การเข้าใจและการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข 3) หลักวิชาชีพกฎหมาย และแนวปฏิบัติของสภานายความที่กำหนดมาตรฐานจริยธรรม

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ พบว่า ผลการวิจัยสามารถนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของทนายความ ที่มีลักษณะบูรณาการ 3 มิติ คือ พุทธธรรม จิตวิทยาสมัยใหม่และหลักวิชาชีพกฎหมาย โดยเน้นการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอก ใช้หลักอิทธิบาท 4 และกัลยาณมิตรธรรม 7 เป็นรากฐาน เสริมด้วยทฤษฎีสมรรถนะของ McClelland และการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางของ Rogers ควบคู่กับข้อบังคับจริยธรรมของสภานายความ

รูปแบบดังกล่าวผ่านการตรวจสอบด้วยกระบวนการ Content Analysis, Triangulation และ Logical Matrix Analysis ได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสม ชัดเจนและเป็นไปได้จริง สามารถตอบโจทย์ปัญหาหลักของทนายความและช่วยยกระดับศักยภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพการให้คำปรึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาสำคัญของทนายความในการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษา คือ การมีความรู้เชิงกฎหมายที่กว้างแต่ไม่ลึก ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและยังมีข้อจำกัดด้านทักษะจิตวิทยาและการสื่อสาร ทำให้การให้คำปรึกษามักจำกัดอยู่เพียงการอธิบายข้อกฎหมาย ไม่สามารถเข้าใจปัญหาเชิงจิตใจและสังคมของผู้รับคำปรึกษาได้ลึกซึ้ง สอดคล้องกับ เพชรสุดา เพชรใส (2547) ที่ทำการศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว พบว่า ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานด้านจิตวิทยาการปรึกษาจะมีสมรรถภาพการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะด้านคุณลักษณะและทักษะ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Harris, C. T., & Meyer, J. D. (2016) ที่ศึกษาเรื่อง ารศึกษาการอบรมทนายความด้านการสื่อสาร พบว่า ทนายที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถสร้างความเข้าใจและความมั่นใจแก่ลูกค้าได้ดีกว่าเดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาเพียงด้านความรู้ทางกฎหมายไม่เพียงพอ หากแต่ต้องเสริมทักษะการสื่อสารและจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ

การนำองค์ธรรม อิทธิบาท 4 และกัลยาณมิตรธรรม 7 เข้ากับแนวคิด Client-Centered Counseling ของ Rogers แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างพุทธธรรมและจิตวิทยา ซึ่งต่างก็เน้นการฟังด้วยใจ เมตตา ความจริงใจและการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอก สอดคล้องกับการวิจัยของ พระเมธีธรรมประนาท (2561) ที่เสนอรูปแบบการให้คำปรึกษาเชิงบูรณาการ โดยบูรณาการพุทธจิตวิทยาเข้ากับกระบวนการทางจิตวิทยาการปรึกษาเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและยอมรับตนเอง ตลอดจนตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานของ วิชชุตตา ฐิติโชติรัตน และคณะ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา โดยได้พัฒนารูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาของพระสงฆ์ ซึ่งเน้นคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่มีเมตตา อดทนและสามารถอธิบายปัญหาซับซ้อนให้เข้าใจง่าย นอกจากนี้

สอดคล้องกับ Lee & O'Connell, (2017) ที่ศึกษาการใช้แนวทาง Client-Centered Approach กับทนายความ พบว่า แนวทางดังกล่าวช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าและเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหากฎหมาย ซึ่งตอกย้ำว่า การใช้พุทธจิตวิทยาร่วมกับแนวคิดเชิงมนุษยนิยมสามารถยกระดับศักยภาพของทนายความได้จริง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยา ผู้วิจัยได้จัดทำแนวปฏิบัติฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก 20 ตัวแปรย่อย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเปลี่ยนจากปัญหาสู่ปัญญา องค์ประกอบนี้สะท้อนแนวคิดการพัฒนา ความรอบรู้เชิงวิชาชีพและทักษะการพัฒนาตน ควบคู่กับจิตวิทยาการสื่อสาร และจิตแห่งความเสียสละเพื่อยกระดับจิตสำนึกทางวิชาชีพจากการมุ่งแก้ปัญหาเชิงกฎหมายสู่การใช้ปัญญาและเมตตาเป็นฐานในการให้คำปรึกษา ได้แก่ 1) ความรอบรู้ในอาชีพ 2) ทักษะการพัฒนาตน 3) จิตวิทยาการสื่อสาร 4) ความเสียสละ

องค์ประกอบที่ 2 พุทธสมรรถภาพของทนายความผู้ประเสริฐ แนวคิดนี้มุ่งสร้างสมรรถภาพทางวิชาชีพบนฐาน สัมมาทิฐิและอุปการคุณ โดยยึดความถูกต้องและประโยชน์ส่วนรวมเป็นเป้าหมายหลัก สัมมาทิฐิ การมองเห็นความจริงตามข้อเท็จจริงทางกฎหมายปราศจากอคติและใช้ดุลยพินิจบนพื้นฐานแห่งธรรม อุปการคุณ การมุ่งปกป้องสิทธิของผู้ด้อยโอกาส สนับสนุนความยุติธรรมเชิงสังคมและยกระดับความเสมอภาคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

องค์ประกอบที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาในแนวพุทธจิตวิทยามุ่งเน้นความเข้าใจองค์รวมของมนุษย์ ทั้งกาย ใจ สังคม ประกอบด้วยแนวทางสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การปฏิบัติ ฟังด้วยสติ ให้คำปรึกษาอย่างไม่ยึดติด และจัดการอารมณ์ร่วมกับลูกค้า 2) หลักธรรมที่ประยุกต์ใช้ มัชฌิมาปฏิปทา เป็นแนวทางแห่งความสมดุล กรรมและผลกรรม เป็นกลไกแห่งการเรียนรู้ความรับผิดชอบ และเมตตากรุณา เป็นพลังแห่งการสื่อสารและการแก้ปัญหา 3) ผลที่เกิดขึ้น ลดความขัดแย้งทางคดี เกิดการเยียวยาทางใจและสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์เชิงวิชาชีพ

องค์ประกอบที่ 4 หลักธรรมที่ใช้ในการทำหน้าที่ 1) อธิปไตย 4 นำ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มาประยุกต์ในการทำงานทางกฎหมาย ตั้งแต่การตั้งเจตนาบริสุทธิ์ การพากเพียร การมีสมาธิและการใช้ปัญญาในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม 2) กัลยาณมิตรธรรม 7 ส่งเสริมคุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษาในมิติของบุคลิกภาพ จริยธรรมและปัญญา เช่น ความน่ารัก (ปิโย) ความน่าเคารพ (ครุ) ความอดทนต่อคำพูด (วจนักขโม) และการไม่น่าผู้อื่นไปสู่ทางผิด (โน จัญฺฐาเน นิโยชเย) ทั้งหมดเป็นฐานสำคัญของความสัมพันธ์แห่งความไว้วางใจ และ 3) ไตรสิกขา การฝึกฝน ศีลสมาธิ ปัญญา อย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับจากพฤติกรรมสู่จิตใจ และจากจิตใจสู่ปัญญา

องค์ประกอบที่ 5 จิตวิทยาการพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) ความรู้เฉพาะทางกฎหมาย การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา และการบริหารจัดการ 2) การวางแผนอย่างมีระบบ การจัดการบุคคลและองค์กรอย่างมีจริยธรรม และ 3) การรับรู้ทางสังคม การสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์และการบริหารความสัมพันธ์อย่างมีสติ

องค์ประกอบที่ 6 การพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย 4 มิติการพัฒนา คือ 1) พุทธจริยธรรมในการให้คำปรึกษา ฟังอย่างมีสติ ให้คำแนะนำด้วยความเท่าเทียม 2) เมตตาธรรมนำการศึกษา ใช้เมตตาและสติเป็นฐานในการสื่อสาร 3) มีความเห็นอกเห็นใจ สร้างสัมพันธภาพที่ปลอดภัย และเข้าใจมิติอารมณ์เชิงลึก และ 4) ศิลปะการสื่อสารอันประเสริฐ สื่อสารทางกฎหมายและทางจิตวิทยาอย่างเข้าใจง่าย ชัดเจน และมีความหมาย

องค์ประกอบที่ 7 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของพุทธสมรรถนะทนายความ ปัจจัยความสำเร็จของการให้คำปรึกษาเชิงพุทธจิตวิทยาประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) มนุษย์สัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ การฟัง การสื่อสาร และการสร้างความไว้วางใจ 2) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สร้างความมั่นคงทางอารมณ์ วิชาชีพและจริยธรรม และ 3) ศรัทธาในกระบวนการ เชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์และพลังแห่งการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการสนทนาและการไตร่ตรอง

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยานี้ สะท้อนแนวคิดการบูรณาการอย่างมีเหตุผลระหว่างพุทธจิตวิทยาซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาภายในจิตใจเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างยั่งยืน เน้นการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะของบุคคลให้มีความสามารถในการเข้าใจตนเองและผู้อื่นและหลักกฎหมาย ที่กำหนดกรอบจรรยาบรรณทางวิชาชีพเพื่อรักษามาตรฐานและศักดิ์ศรีของวิชาชีพทนายความ สอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers ที่เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แท้จริงเกิดจากการยอมรับและการตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness and Self-acceptance) ซึ่งช่วยให้บุคคลเกิดการปรับเปลี่ยนจากภายในอย่างมีคุณภาพ อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะ (Competency Development) โดยอาศัยแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับศักยภาพการทำงานของบุคคล นอกจากนี้ ยังพบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้บุคคลมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา อันเป็นพลังภายในที่ผลักดันให้เกิดความเพียร ความมุ่งมั่นและความตั้งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีสติและคุณธรรม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานของ พันเอก สัญญา พงษ์ศรีธา (2561) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในตามหลักพุทธธรรม โดยใช้กระบวนการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และการตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง สอดคล้องกับงานของ กาญจนา คงมัน (2566) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการปรึกษากลุ่มแนวพุทธเพื่อเสริมสร้างอิทธิบาท 4 ของนักศึกษาพยาบาลตำรวจ ซึ่งพบว่า รูปแบบดังกล่าวสามารถยกระดับศักยภาพของผู้เข้าร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Thompson และ Smith (2020) ที่กล่าวถึงการบูรณาการเทคโนโลยีในกระบวนการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของบริการทางวิชาชีพ ผลการศึกษานี้ตอกย้ำว่า การสร้างรูปแบบการ

พัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทและสอดคล้องกับหลักคุณธรรม ย่อมสามารถยกระดับมาตรฐานวิชาชีพทนายความและสร้างคุณค่าเชิงจิตวิทยาได้อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การนำเสนอรูปแบบนี้เป็นการสร้างกรอบการพัฒนาศักยภาพที่มีความสมบูรณ์ในเชิงองค์รวม โดยบูรณาการคุณค่าจากพุทธธรรม ทฤษฎีจิตวิทยาและกรอบมาตรฐานวิชาชีพกฎหมาย เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาทนายความที่ไม่เพียงแต่เก่งในทางวิชาการและทักษะ แต่ยังมีคุณธรรม ความเมตตาและจิตสำนึกสาธารณะ สามารถทำหน้าที่ผู้พิทักษ์ความยุติธรรมได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน ดังรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ คือ “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ” ดังนี้

1. การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับจิตวิทยาและกฎหมายการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอแนวทางการพัฒนาทนายความที่เป็นเลิศทางวิชาชีพผ่านการบูรณาการองค์ความรู้สามศาสตร์เข้าด้วยกัน ได้แก่ หลักพุทธธรรม ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมและปัญญา จิตวิทยา ที่ให้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตใจมนุษย์ การสื่อสารและการให้คำปรึกษา และกฎหมาย ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความยุติธรรมในสังคม การบูรณาการนี้มีใช่เพียงการนำเอาความรู้จากแต่ละศาสตร์มาผสมผสาน แต่เป็นการสร้างสรรค์แนวทางใหม่ที่สามารถยกระดับคุณภาพการให้บริการทางกฎหมายให้ครอบคลุมทั้งมิติทางกฎหมาย จิตใจและจิตวิญญาณ เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้ขอรับบริการ

2. หลักการ แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการพัฒนาและเป้าหมายหลักการพื้นฐาน ของโมเดลนี้ ยึดมั่นในการสร้างทนายความที่มีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ (Holistic Human Being) ที่สามารถให้บริการด้วยความเป็นเลิศทางวิชาชีพ คุณธรรมและเมตตากรุณาแนวคิดทฤษฎีหลัก ประกอบด้วย ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ จิตวิทยาการให้คำปรึกษา และหลักการสื่อสารเชิงบำบัด กระบวนการพัฒนา เน้นการปฏิบัติจริงผ่านการฝึกสติ การเจริญปัญญา การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการสะท้อนกลับจากประสบการณ์การทำงานเป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างทนายความที่เป็นกัลยาณมิตร ในการให้คำปรึกษา สามารถช่วยเหลือลูกความได้อย่างแท้จริงทั้งในมิติกฎหมายและจิตใจและส่งเสริมความยุติธรรมในสังคม โมเดล "พุทธจิตจริยการปรึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ"

สรุปองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาศักยภาพทนายความตามแนวพุทธจิตวิทยา 7 ประการ คือ

1. Knowledge Integration (ชุดความรู้) การมีความรอบรู้ทางกฎหมายและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาและให้คำปรึกษาได้จริง โดยใช้สติและปัญญาอย่างสมดุล

2. Wisdom Cultivation (ปัญญา) การบ่มเพาะปัญญาผ่านการศึกษา ไคร์ครวญ และปฏิบัติจริง ครอบคลุมสุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา เพื่อนำไปใช้เพื่อความยุติธรรมและสันติ

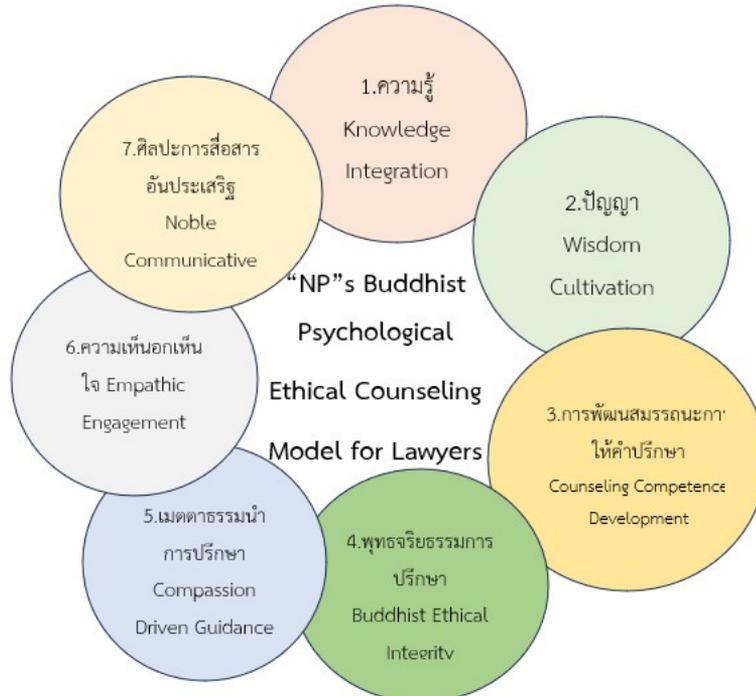
3. Counseling Competence Development (สมรรถนะการให้คำปรึกษา) การสร้างทักษะที่จำเป็น เช่น การฟัง การตั้งคำถาม การคิดเชิงระบบ การจัดการเวลา ภาวะผู้นำเชิงที่ปรึกษา และการสื่อสารเชิงสัมพันธ์ เป็นต้น

4. Buddhist Ethical Integrity (พุทธจริยธรรม) การยึดหลักไตรสิกขา อิทธิบาท 4 และกัลยาณมิตรธรรม 7 เพื่อให้คำปรึกษาด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต คงไว้ซึ่งจริยธรรมวิชาชีพ

5. Compassion-Driven Guidance (เมตตาธรรมนำการปรึกษา) การให้คำปรึกษาด้วยเมตตา กรุณาและการเสียสละ ไม่มุ่งผลประโยชน์ส่วนตน สื่อสารด้วยถ้อยคำที่สร้างสรรค์และยึดมีซมึมาปฏิบัติ

6. Empathic Engagement (ความเห็นอกเห็นใจ) การเข้าใจความรู้สึกและประสบการณ์ ของลูกค้าอย่างลึกซึ้ง สร้างความไว้วางใจ ความปลอดภัยทางใจและพื้นที่สำหรับการเยียวยาอารมณ์

7. Noble Communicative Art (ศิลปะการสื่อสารอันประเสริฐ) การสื่อสารที่จริงเมตตาและมีสติ ถ่ายทอดภาษากฎหมายอย่างแม่นยำแต่เข้าใจง่าย ทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจและแรงบันดาลใจดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) การจัดค่ายอบรมและเวิร์กช็อปเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะจิตวิทยา การสื่อสารและการพัฒนาคุณธรรม เช่น การฝึกสติ สมาธิ การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) และการสื่อสารเชิงบวก เป็นต้น เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ไว้วางใจได้กับลูกความ

2) การพัฒนาเฉพาะด้านของนายความ โดยจัดการอบรมเชิงลึกตามสาขา กฎหมายเฉพาะ เช่น กฎหมายแพ่ง กฎหมายครอบครัว กฎหมายแรงงาน กฎหมายธุรกิจ เป็นต้น เพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถให้คำปรึกษาได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

3) การสร้างระบบพี่เลี้ยง (Mentorship System) ภายในวิชาชีพนายความ โดยจัดให้นายความรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์และมีคุณธรรมเป็นต้นแบบ ถ่ายทอดทั้งความรู้เชิงกฎหมาย ทักษะการให้คำปรึกษาและแนวทางการรักษากฎจริยธรรมวิชาชีพแก่นายความรุ่นใหม่

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยใช้การออกแบบการทดลอง (Experimental Design) ที่เปรียบเทียบกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม

2) การขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังผู้ใช้บริการทางกฎหมาย เช่น ลูกความ ประชาชนทั่วไป หรือแม้แต่ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น เพื่อสะท้อนความคาดหวังและมุมมองจากหลากหลายฝ่าย ทำให้ผลการวิจัยรอบด้านมากยิ่งขึ้น

3) การทดลองใช้รูปแบบ (Pilot Study) กับนายความจริง โดยดำเนินการในสำนักงานนายความหรือสถาบันฝึกอบรมเฉพาะด้านและติดตามผลการเปลี่ยนแปลง เช่น คุณภาพการให้คำปรึกษา ความพึงพอใจของลูกความ การยึดมั่นในจริยธรรมวิชาชีพ และความเชื่อมั่นของสังคม เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การจัดทำหลักสูตรอบรมเชิงลึกที่บูรณาการองค์ความรู้ ด้านกฎหมาย จิตวิทยา และพุทธธรรม เพื่อยกระดับทักษะการให้คำปรึกษาของนายความ หลักสูตรดังกล่าวควรมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะที่สมบูรณ์แบบ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถและคุณธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการทางกฎหมายและสังคมโดยรวม

2) การกำหนดมาตรฐานสมรรถนะด้านการให้คำปรึกษา เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของนายความ เช่นเดียวกับการสอบใบอนุญาตว่าความ เพื่อสร้างมาตรฐานกลางที่ชัดเจน วัดผลได้และยอมรับได้ในระดับสากล

3) การสนับสนุนเชิงนโยบายจากรัฐและองค์กรวิชาชีพ โดยร่วมมือกับสภานายความ มหาวิทยาลัยและสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา (Research and Development Center) ด้านการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ อบรมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

สรุปข้อเสนอแนะทั้งสามระดับมีเป้าหมายร่วมในการยกระดับคุณภาพงานให้คำปรึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ให้เติบโตทั้งภายในและภายนอกควบคู่กันทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะคิดความสามารถในการใช้เหตุผลและการสร้างคุณธรรม อันจะนำไปสู่ความไว้วางใจของสังคมเพื่อความยั่งยืนของวิชาชีพ

รายการอ้างอิง

- กาญจนา คงมัน. (2566). การพัฒนาและผลของรูปแบบการปรึกษากลุ่มแนวพุทธเพื่อเสริมสร้างอิทธิบาท 4 ของนักศึกษาพยาบาลตำรวจ (ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- กรรณภรณ์ ดวงแจ่มกาญจน์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- กฤษฎา สีจันทร์ฮอด. (2557). ศึกษาหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครู (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการสภาพทนายความ. (ม.ป.ป.). ข้อบังคับสภาพทนายความ ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2568, จาก http://www.lerson.sc.chula.ac.th/bc/pdf/ethics/CU_Lawyer_Ethics.pdf
- พันเอก สัญญา พงษ์ศรีดา. (2561). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 ตามหลักพุทธธรรม (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- เพชรสุดา เพชรใส. (2547). การศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว (ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- พระครูธรรมสารโกศล (สมรศักดิ์ ธมฺมสนฺติโก). (2563). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- พระญาณสังวร (สุวัฑฒนมหาเถระ). (2553). สัมมาทิฐิตามเถรธัมมของท่านพระสารีบุตร. มหามกุฏราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- พระมหาสุวรรณ สุวณฺโณ (จุลพงษ์). (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในโรงเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2554). *พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง*. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่.
- พระเมธีธรรมประนาท (ปรีชา มวลชู). (2561). *การศึกษาพุทธจิตวิทยาการให้คำปรึกษาเชิงบูรณาการ (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณิบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- พระอุทัย จารุณีโม (แก่นจำปา). (2564). *การพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานตามหลักอริยบท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณพร เกียรติไทย. (2567). *บทบาทของทนายความในกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- วิชชุดา ฐิติโชติรัตนนา, สิริวัฒน์ ศรีเครื่อง และ เอมอร กฤษณะรังสรรค์. (2560). การพัฒนารูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5(1), 103-115.
- สำนักแผนงานและงบประมาณ. (ม.ป.ป.). *หนังสือรายงานสถิติคดีของศาลยุติธรรมประจำปีพุทธศักราช (ฉบับภาษาไทย)*. สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2568, จาก <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/articles/id/8/cid/2085>
- สุธินี ฤกษ์ขำ. (2564). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ในยุคพลิกผัน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Harris, C. T., & Meyer, J. D. (2016). Training Lawyers to Improve Client Consultation: The Role of Communication Skills. *Journal of Legal Education*, 66(1), 123-145.
- Lee, S. J., & O'Connell, M. P. (2017). Legal Consultation Skills: The Impact of Client-Centered Approaches. *Canadian Journal of Law and Practice*, 15(3), 67-82.
- McClelland, D. C. (1974). Testing for Competence rather than Intelligence. *American Psychologist SIES Journal of Management*, 7(1), 121-131.
- Rogers, C. R. (1967). *Psychotherapy and Personality Change*. University Press.
- Thompson, R. P., & Smith, R. L. (2020). The Role of Technology in Legal Consulting: Enhancing Lawyer-Client Interactions. *Law and Technology Journal*, 12(4), 45-67.